

~~۱۳۹۸~~
۱۶۰۴۸۲۲

مدیریت محیط زیست

ارزانی برای بنگاه‌های کوچک و متوسط مقیاس

ترجمه و تألیف

دکتر مهناز میرزا ابرهیم طهرانی
عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

مهندس منیره خلج‌زاده

دفتر انتشارات آردا

سرشناسه	میرزا ابراهیم طهرانی، مهناز، ۱۳۵۴
عنوان و نام پدیدآور	مدیریت محیط زیست، ابزاری برای بنگاه‌های کوچک و متوسط مقیاس / تالیف و ترجمه: مهناز میرزا ابراهیم طهرانی، منیره خلج‌زاده
مشخصات نشر	تهران، آرون، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۷۶ ص.
شابک	۰ - ۵۷۱ - ۳۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیفا
موضوع	مدیریت - جنبه‌های زیست محیطی - شرکت‌های اقتصادی
موضوع	Management-Environmental aspects-Business enterprises
موضوع	کسب و کار خرد - مدیریت
موضوع	Small business- Management
شناسه افزوده	خلج‌زاده، منیره، ۱۳۵۸
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۲ م ۳ / ۲۵۵ / ۳۰ HD
رده‌بندی دیوید	۴۰۸۳ / ۶۵۸
شماره کتابخانه ملی	۵۲۰ / ۲۳۱

مدیریت محیط زیست

ابزاری برای بنگاه‌های کوچک و متوسط مقیاس
دکتر مهناز میرزا ابراهیم طهرانی - منیره خلج‌زاده
ناشر: انتشارات آرون

چاپ اول: ۱۳۹۷

چاپ مدیران: ۱۱۰۰ نسخه

۱۸۰۰۰ تومان

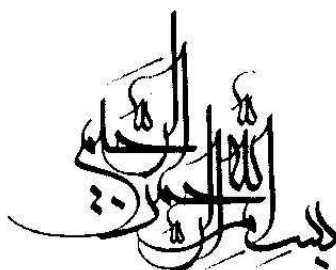
نشانی: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - نرسیده به خیابان منیری جاوید

تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

پلاک ۱۰۵ - واحد ۳

مسایت: www.Ar vannashr.ir

ایمیل: Ar vannashr@vahoo.com

فهرست مطالب

۷	مقدمه مترجمان
۹	پیشگفتار
۹	ابزارهای مدیریت محیط زیست برای شرکت‌های با مقیاس کوچک و متوسط
۱۱	فصل اول: مقدمه
۱۳	۱-۱ منظور از شرکت‌های کوچک و متوسط مقیاس چیست؟
۱۴	۲-۱ دلایل مطالعه این کتاب راهنما
۱۵	۳-۱ چگونه باید از این کتاب استفاده شود؟
۱۷	فصل دوم: مدیریت محیط زیست
۱۸	۱-۲ مدیریت محیط زیست چیست؟
۲۱	۲-۲ چرا مدیریت محیط زیست را اجرا می‌کنیم؟
۳۲	۳-۲ چگونه یک شرکت مدیریت محیط زیست را انجام می‌دهد؟
۴۱	فصل سوم: خط مشی محیط زیستی
۴۲	۱-۳ خط مشی محیط زیستی چیست؟
۴۲	۲-۳ چرا باید یک خط مشی داشته باشیم؟
۴۳	۳-۳ چگونه شرکت یک خط مشی ایجاد می‌کند؟
۴۹	فصل چهارم: سیستم‌های مدیریت محیط زیست
۵۰	۱-۴ سیستم مدیریت محیط زیست چیست؟
۶۷	۲-۴ چرا یک سیستم مدیریت محیط زیست اجرا می‌شود؟
۶۸	۳-۴ چگونه شرکت من باید سیستم مدیریت محیط زیست را ایجاد کند؟
۷۳	فصل پنجم: ممیزی محیط زیستی
۷۴	۱-۵ منظور از ممیزی محیط زیست چیست؟

۲-۵	چرا ممیزی محیط زیست انجام می‌شود؟	۷۶
۳-۵	چگونه شرکت ممیزی سیستم مدیریت محیط زیستی را اجرا می‌کند؟	۷۶
فصل ششم: شاخص‌های محیط زیستی		
۱-۶	منظور از شاخص‌های محیط زیستی چیست؟	۸۸
۲-۶	چرا از شاخص‌ها استفاده می‌کنیم؟	۸۸
۳-۶	چگونه شرکت می‌تواند شاخص‌ها را توسعه داده و به طور مناسب استفاده نماید؟	۹۰
فصل هفتم: اکوبالانس‌ها		
۱-۷	اکوبالانس چیست؟	۱۰۶
۲-۷	چرا از اکوبالانس استفاده می‌کنیم؟	۱۰۸
۳-۷	چگونه آن را انجام دهیم؟	۱۰۸
فصل هشتم: ارزیابی چرخه حیات		
۱-۸	ارزیابی چرخه حیات (LCA) چیست؟	۱۱۴
۲-۸	چرا LCA را انجام می‌دهید؟	۱۱۶
۳-۸	چگونه ارزیابی چرخه حیات را انجام دهیم؟	۱۱۸
فصل نهم: طرح‌های برجسب گذاری محیط زیستی		
۱-۹	طرح‌های برجسب گذاری محیط زیستی چیست؟	۱۳۰
۲-۹	چرا شرکت باید کسب برجسب گذاری محیط زیستی را برای محصولات خود در نظر بگیرد؟	۱۳۴
۳-۹	چگونه می‌توانم اطلاعات بیشتر درباره طرح‌های برجسب گذاری پیدا کنم؟	۱۳۴
فصل دهم: گزارش‌های محیط زیستی		
۱-۱۰	گزارش محیط زیستی چیست؟	۱۴۲
۲-۱۰	چرا گزارش محیط زیستی تهیه می‌شود؟	۱۴۲
۳-۱۰	چگونه یک گزارش محیط زیستی تهیه کنیم؟	۱۴۵
فصل یازدهم: منشورهای محیط زیستی		
۱-۱۱	منشورهای محیط زیستی چیست؟	۱۶۰
۲-۱۱	چرا باید منشور را ثبت کنید؟	۱۶۰
۳-۱۱	چگونه یک منشور ثبت کنم؟	۱۶۰
فهرست منابع و مراجع		
۱۶۷		
واژه‌نامه		
۱۷۰		

مقدمه مترجمان

تعریف صنایع کوچک و متوسط در کشورهای مختلف با یکدیگر تفاوت دارد و تابع شرایط اقتصادی و صنعتی حاکم است. برخی از معیارهایی که برای تعیین نوع صنایع (کوچک، متوسط و بزرگ) به کار می‌روند عبارتند از: تعداد کارکنان، سرمایه، دارایی کل، حجم فروش و ظرفیت تولید. در این میان رایج‌ترین معیار، تعداد کارکنان است که این نیز از کشوری به کشور دیگر متفاوت تعیین می‌شود. صنایع کوچک و متوسط نقش مهم و حیاتی را در توسعه اقتصادی و رشد درآمدها بازی می‌کنند و برای کشورهای توسعه یافته و صنعتی، عامل اصلی ایجاد شغل و فرصت‌های شغلی هستند و یک سهم قابل توجهی برای توسعه صنعتی و رشد صادرات بازی می‌کنند.

در کشورهای کمتر توسعه یافته نیز صنایع کوچک و متوسط نقش مهم و قابل توجهی بازی می‌کنند، زیرا سهم بالایی در بهبود تریع درآمد، ایجاد شغل، کاهش فقر، توسعه صنعتی و رشد درآمدهای صنعتی دارند. اما از آنجا که فرآیندهای گوناگون صنعتی همراه با تولیدات متنوع و گسترده مواد و ترکیبات، آلودگی‌های متعددی را برای بشر ایجاد می‌نماید، شناسایی و مدیریت آلاینده‌های زیست محیطی ناشی از فعالیت‌های صنعتی ضرورت پیدا کرده است. اکنون صنایع دریافته‌اند که متخصصان محیط زیست که به خوبی آموزش دیده باشند دست کم از بروز مشکلات بین صنعت و نهادهای اداری جلوگیری می‌کنند و بهتر می‌توان دانش آنها را در ابداع فرایندها و فرآورده‌های کنترل آلودگی به کار گرفت.

این کتاب به منظور ارائه راهکارها و ابزارهای موثر در راستای استقرار مدیریت محیط زیست در سازمان‌های کوچک و متوسط تهیه شده است. از آنجایی که بخش عمده این کتاب ترجمه نسخه اصلی راهنمای آژانس محیط زیست اروپا می‌باشد، لذا برخی از مثال‌ها و قوانین مطروحه مربوط به کشورهای اروپایی می‌باشد که ما در ایران در قالب دو جلد کتاب از انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست ایران با عنوان مجموعه قوانین، مقررات، ضوابط و استانداردهای محیط زیست وجود دارد که خوانندگان محترم می‌توانند در صورت لزوم به آن مراجعه نمایند. این کتاب دارای یازده فصل به شرح ذیل تنظیم شده است:

در فصل اول این کتاب به تعریف بنگاه‌های کوچک و متوسط مقیاس و چگونگی استفاده از این کتاب راهنما اشاره شده است. فصل دوم شامل تعریف مدیریت محیط زیست و چگونگی استقرار این مدیریت در شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد. فصل سوم به تعریف خط‌مشی محیط زیست و نحوه تولید آن می‌پردازد. فصل چهارم معرفی سیستم‌های مدیریت محیط زیست و چگونگی استقرار آن را بیان می‌نماید. فصل پنجم به فرآیند ممیزی و نحوه انجام ممیزی محیط زیست در صنایع کوچک و متوسط اشاره دارد. فصل ششم منظور از شاخص‌های محیط زیست و نحوه توسعه آن را بیان می‌نماید. فصل هفتم اکوبالانس را شامل می‌شود. فصل هشتم ارزیابی چرخه حیات را مطرح می‌نماید. فصل نهم برچسب‌گذاری محیط زیستی و جرابی و چگونگی آن را توضیح می‌دهد. فصل دهم نحوه تهیه گزارشات محیط زیستی را توضیح می‌دهد. فصل یازدهم منشور محیط زیست را تعریف کرده و یک نمونه تهیه آن را تشریح می‌نماید.

نویسندگان این کتاب امیدوارند با توجه به اصل اقتصاد مقاومتی و دستور مقام معظم رهبری در توسعه این نظام اقتصادی که لازمه آن توسعه صنایع کوچک و متوسط است، در جهت حفاظت از محیط زیست گام کوچکی برداشته شود. مسلماً این کتاب عاری از نقص و کاستی نمی‌باشد، لذا از خوانندگان محترم تقاضا می‌شود پیشنهادات ارزشمند و سازنده خود را در جهت هرچه بهتر نمودن آن به ایل نویسندگان (halajzadeh.mon@gmail.com، tehrani.mah@gmail.com) منعکس فرمایند.

م. م. میرزا ابراهیم طهرانی، منیره خلیج زاده
تأسیسات ۱۳۹۷

پیشگفتار

ابزارهای مدیریت محیط زیست برای شرکت‌های با مقیاس کوچک و متوسط

آژانس محیط زیست اروپا (EEA) برای ارائه "اطلاعات هدفمند، به موقع، مرتبط و قابل اعتماد" به سیاستگذاران و مدیران افراد مسئول بهبود محیط زیستی به وجود آمد. در پیوستن با شبکه اطلاعات و نظارت اروپایی (EIONET) در مجموعه شبکه، تجزیه و تحلیل و توزیع اطلاعات محیط زیستی تخصصی شده است. آژانس در حال حاضر به موضوع رسیدن شرکت‌های کوچک و متوسط مقیاس SME به محصولات و خدمات مناسب پرداخته است. سهم نسبی شرکت‌های کوچک و متوسط مقیاس به کل اثر محیط زیستی صنعتی ناشناخته است، اما به نظر می‌رسد با توجه به سهم آنها در کل تولید و تسلط آنها در بخش‌هایی مانند: فلزات، چاپ، منسوجات و غیره در حدود ۱۰ تا ۹۰ درصد کل شرکت‌ها در اتحادیه اروپا، شرکت‌های کوچک و متوسط مقیاس هستند با این حال نقش شرکت‌های کوچک و متوسط در حفاظت و بهبود محیط زیست از طریق تولید و ارزیابی فناوری‌های محیط زیستی (برای کارایی انرژی، کاهش زباله، انرژی تجدیدپذیر و غیره) احتمالاً قابل توجه است.

سهم آینده شرکت‌های کوچک و متوسط در "بهبود بهره‌وری اقتصادی" جامعه از طریق نوآوری، همچنین با توجه به نقش عمده شرکت‌های کوچک و متوسط در نوآوری عمومی و انعطاف پذیری آنها احتمالاً اساسی می‌باشد.

اکثر شرکت‌های کوچک و متوسط مقیاس بهبود محیط زیستی را به عنوان یک بار هزینه در نظر می‌گیرند. همانطور که آنها در درجه اول با بقای اقتصادی کوتاه مدت مواجه هستند، انگیزه‌ای برای درخواست، استفاده اطلاعات محیط زیستی یا حمایت ندارند. با این حال از فن‌آوری‌های محیط زیستی عرضه شده توسط برخی شرکت‌های کوچک و متوسط و دستاوردهای قابل توجه (مالی و محیط زیستی) ایجاد شده توسط چند بنگاه کوچک و

متوسط مقیاس که "تولید پاک" را تصویب کرده‌اند، روشن است که اقدام در عملکرد محیط زیستی آنها می‌تواند فرصتی برای بسیاری از شرکت‌های کوچک و متوسط در جهت بهبود سهم بازار خود و سودآوری باشد.

شرکت‌های کوچک و متوسط به ۴ نوع اطلاعات نیاز دارند:

- کمک و مشاوره در زمینه مشکلات محیط زیست، در مورد انطباق و غیره و راه‌حل‌های آنها

• ابزاری برای مدیریت بهتر محیط زیست (مدیریت کلی سازمان)

• "داستان‌های موفقیت" و تجربیاتی که برای بخش آنها خاص است

• ایده‌ها و سناریوهای مربوط به فرصت‌های بازاریابی آینده

این حصول تلاش می‌کند تا نیازهای اطلاعاتی درباره ابزارهای مدیریت، داستان‌های موفقیت و سایر تجربیات را برآورده سازد. همچنین این یک دروازه به سایر محصولات و خدمات در برنامه Enviro window آژانس محیط زیست اروپا می‌باشد که ابزارهایی مانند تجزیه و تحلیل چرخه حیات، ارزیابی ریسک محیط زیستی و تولید پاک را توصیف می‌کند آژانس تصور می‌کند به نقش واسطه‌های محلی برای ارائه اطلاعات معتبر ضروری است. نقش خاص واسطه‌ها می‌تواند تسهیل کننده به ارائه کننده اطلاعات یا فراهم آورنده خدمات به تنظیم کننده و دیگران مانند فعالیت محلی متفاوت باشد. سایر واسطه‌های مؤثر زنجیره‌های عرضه و خرید و انجمن‌های نسب و کار هستند.

این محصول "ابزارهای مدیریت محیط زیست برای شرکت‌های کوچک و متوسط" توسط ریچارد استارکی از دانشگاه هادرسفیلد انگلستان بر سه سؤال تأکید دارد

• مدیریت محیط زیست چیست؟

• چرا شرکت‌های کوچک و متوسط باید از آن استفاده کنند

• این ابزار چگونه استفاده می‌شود؟

ما فکر می‌کنیم خوانندگان اصلی این محصول شرکت‌های کوچک و متوسط پیشرفته و واسطه‌ها، همراه با کسانی که در تحصیلات تکمیلی هستند، می‌باشند.